

TAAL ALS WARMTEBRON BIJ VERLIES

WELKOM

Ik ben oprecht blij dat jullie tijdens dit symposium gekozen hebben voor deze workshop waarin ik graag samen met jullie op zoek ga naar woorden.

Naar mooie woorden.

Oprechte woorden.

Verbindende woorden.

Troostende woorden.

En nee, dat is niets om bang voor te zijn.

WIE BEN IK?

Ik ben niet Daniel Billiet. :)

Ik ben wel Liesbeth Talboom.
Geen schrijfdocent, wel een schrijver.

Ik schrijf vooral kinderboeken.

En ben daarnaast copywriter en marketeer, ook voor het Berrefonds.

WIE BEN IK?

Ik schreef samen met Christine van het Berrefonds *Het rouwt in jou* en *Een regenboog in jou*.

ALS VEEL STERKTE VEEL TE WEINIG IS

Iedereen kent wel iemand die een kind verloor.

Zeker jullie als professionals in de zorg.

En op zo'n momenten doen woorden er echt toe.

Gesproken en geschreven woorden.

We focussen ons dit uurtje even op de geschreven woorden en ik hoop jullie een aantal heel praktische do's en don'ts en tips mee te kunnen geven.

ALS VEEL STERKTE VEEL TE WEINIG IS

Mensen schieten vaak in een kramp als ze geconfronteerd worden met verdriet.
Zeker als het om het onvoorstelbare verlies van een kind* gaat.

In onze maatschappij vandaag gaat het steeds harder, sneller, flitsender. Ook en zeker op het vlak van communicatie. Een deel van onze persoonlijke interactie met elkaar is onderhevig aan algoritmes, emoticons en gif's. Moeite doen voor persoonlijke, geschreven woorden in kaartjes, brieven maar ook e-mails of berichten lijkt niet meer van deze tijd.

Maar dat lijkt alleen maar zo. Want al die nieuwe communicatiemogelijkheden en hippe technologie hoeft empathische en verbindende **1-op-1 communicatie** niet in de weg te staan.

Integendeel.

ALS VEEL STERKTE VEEL TE WEINIG IS

Een korte oefening om op te warmen.

Denk even terug aan een moment waarop de rollen omgekeerd waren en jij troostende woorden nodig had. Kan je je dan een kaartje, een berichtje, een tekstje herinneren waar je zelf veel aan hebt gehad en dat je nog altijd ergens koestert?

WANNEER STUUR JE GESCHREVEN WOORDEN?

In theorie - als die al bestaat - zijn er natuurlijk een aantal gelegenheden die geschikt lijken om in je pen te kruipen:

- Afscheidsdienst
- speciale dagen zoals geboortedatum/overlijdensdatum/verjaardag/uitgerekende datum
- triggers zoals feestdagen, eerste schooldagen
- *fuck-it dagen*

Maar minstens even belangrijk: zomaar omdat iets je aan het kind* of de ouders deed denken.

WANNEER STUUR JE GESCHREVEN WOORDEN?

In realiteit maakt het niet uit wanneer je een boodschap stuurt, zolang je een aantal regels respecteert:

- bombardeer een gezin niet met berichten
- verwacht niets terug (niets!)
- communicatie is een proces, heb dus oog voor (onduidelijke) feedback
- respecteer altijd afstand en privacy
- het gezin staat centraal **niet** jij of jouw gevoelens

AAN WIE STUUR JE GESCHREVEN WOORDEN?

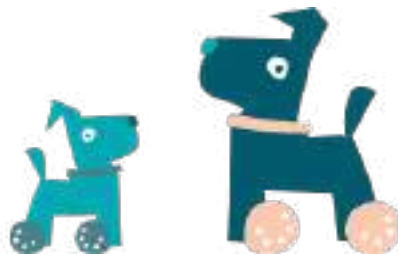
Dat kan jij alleen beoordelen, maar durf wel verder denken dan alleen de ouders.

Misschien heb jij tijdens het zorgen voor een kind* of een gezin ook andere mensen leren kennen.

Durf je richten tot broers, zussen, grootouders, klasgenootjes,...

Door je echt tot hen te richten, erken je hen in hun verdriet en maak je gewoon door het gebaar al een enorm groot verschil.

TIP: zelfs een collega kan misschien een woordje van troost gebruiken?

BESTAAN ER FOUTE WOORDEN?

OP ZOEK NAAR WOORDEN

Oké, het is beslist.

Je wil persoonlijk of vanuit je afdeling een kaartje sturen naar een gezin.

En nu...

OP ZOEK NAAR WOORDEN

Met de woorden van Stijn De Paepe, Uit: 'Vers gezocht':

Omdat je naar woorden zoekt, naar de juiste.

...

Ik heb geprobeerd helder te zijn, maar niet sec, en wel poëtisch, maar niet barok. Waar het kon, heb ik geprobeerd te ontroeren, zonder sentimenteel te worden, en heb ik het luchtig gehouden, zonder op het effect te spelen. Misschien is het wel net de tekst die u zoekt. Het vers op de kaart. De uitgelezen woorden voor een mail, een brief of een berichtje op het juiste moment.

DE KERN VAN DE ZAAK

- Het is écht belangrijk om troostende woorden te delen. Laat je niet verlammen door 'ik kan dat niet'.
- Het is niet omdat *iedereen het doet*, dat het de beste keuze is. Nog een 'innige deelneming' of 'veel sterkte' iemand?
- Er is geen wet die trieste zwart-wit foto's voorschrijft.
- Je bent wie je bent, ook op papier. Als je geen dichter bent, moet je dat ook niet plots worden.
- Je schrijft een rouwkaartje. Geen eindwerk, geen opstel, geen klachtenbrief.
- Vertrek vanuit je hart. Dat is altijd goed.

HEEL CONCRETE TIPS - EEN KAARTJE

Kies een kaartje dat past bij het verhaal van het gezin of het kind*.

Dat hoeft uiteraard geen vrolijke, felgekleurde kaart te zijn.
Maar het mag misschien wel.

Neem je tijd om bewust een kaartje te kiezen en neem niet zomaar genoeg
met het voorspelbare rekje rouwkaartjes in de boekhandel.

Probeer voorgedrukte teksten aan de binnenkant te vermijden.

HEEL CONCRETE TIPS - WOORDEN

Soms komen woorden vanzelf, maar vaak ook niet. En dat is bij IEDEREEN zo.

Als je op Google als zoekterm 'tekst overlijden' ingeeft, dan krijg je 11 miljoen resultaten (!!).

Alleen zijn de beste woorden daar gewoonweg niet te vinden.

Enkele basistips:

- Schrap holle clichés en nietszeggende quotes zoals 'Veel sterkte', 'Innige deelneming', 'Gecondoleerd met dit verlies', 'Veel kracht bij het verwerkingsproces'.
- Vanuit jezelf is niet hetzelfde als *over* jezelf.
- Schrijf met de hand en als je samen een kaartje voorziet, laat dan ook iedereen als het mogelijk is de eigen naam schrijven.
- Durf zeker de naam van het kind* te gebruiken.

HEEL CONCRETE TIPS - WOORDEN

Als je het gezin (vrij) goed kent en een langer traject met hen hebt doorgemaakt, neem dan even tijd om stil te staan:

- is er een bijzondere herinnering aan het kind* dat je kan delen?
- is er je iets opgevallen bij dit gezin dat je als zorgverlener heeft geraakt?
- had je een bijzonder gesprek waar je naar kan verwijzen?
- is er een troostend of liefdevol beeld dat voor jou verbonden is met dit verhaal, met dit kind*?

Dit is niet eenvoudig, maar zo kom je wel echt tot woorden die raken.

HEEL CONCRETE TIPS - WOORDEN

Misschien heb je nu een beeld, een aantal flarden, losse woorden in je hoofd.

Maar daarmee heb je nog geen rakende tekst. Geen troostende woorden.

Want er is nog steeds de vloek van het witte blad.

- Schrijf **ALTIJD** eerst op een kladblaadje.
- Laat je niet verlammen door je 'innerlijke criticus'.
- Gebruik eventueel de techniek van 'free writing'.

HEEL CONCRETE TIPS - WOORDEN

Free Writing is een veelgebruikte techniek in de creatieve wereld. Het is niet helemaal zeker wie er *eerst* was en dat doet er ook niet toe. Het boek *The Artist way* van Julia Cameron is interessant als je hierover meer wil weten. Zij past het toe als *Morning Pages*.

Maar je kan het ook in het midden van de dag.

Nodig:

- minimum vijf minuten ongestoorde tijd
- pen en papier

HEEL CONCRETE TIPS - WOORDEN

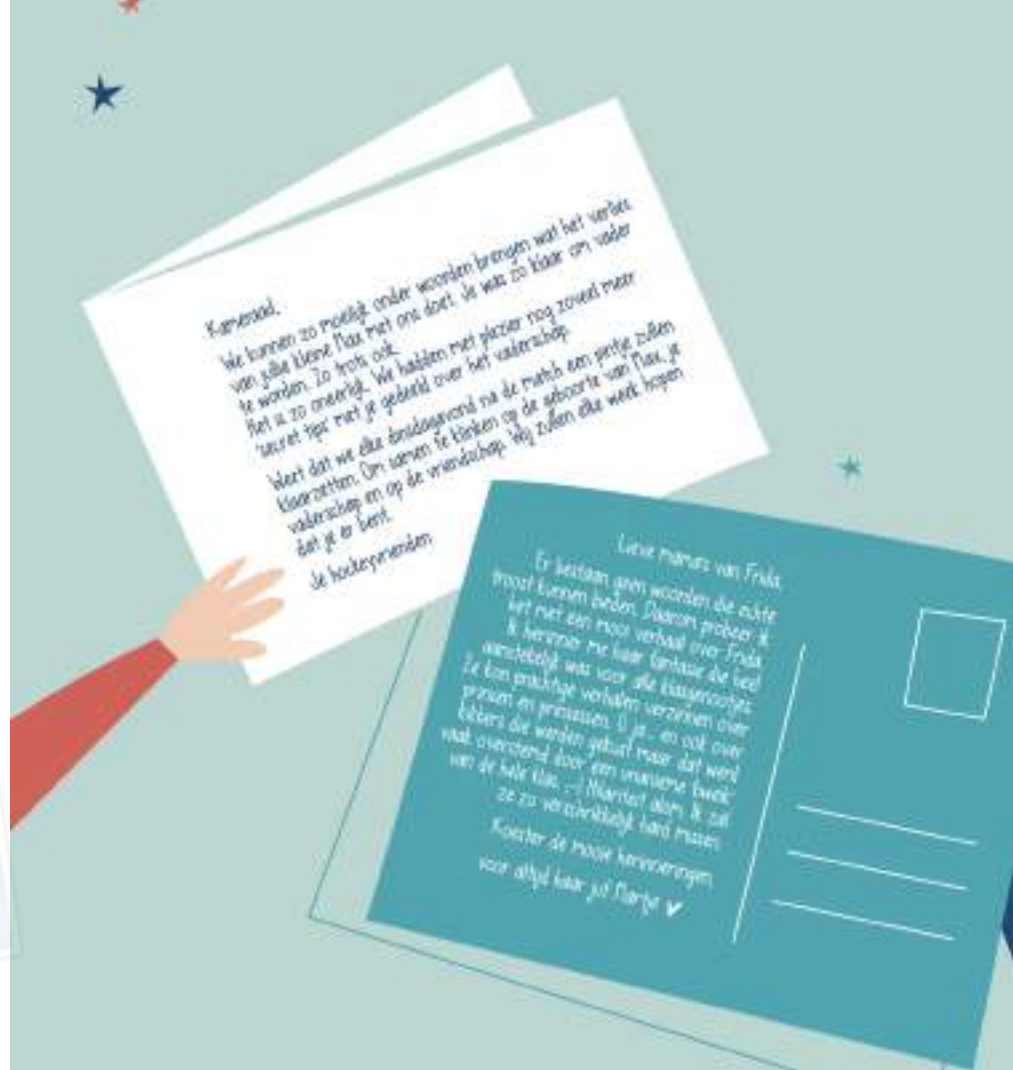
Bij Free Writing is het normaal net niet de bedoeling om terug te gaan lezen en dus een oordeel te vellen over wat je schreef, maar wij gaan dat nu wel even doen.

Lees even terug en markeer woorden of zinnen die in aanmerking zouden komen om te delen met een gezin.

Berrefonds

Berrefonds

Ma bevind,
Wat moet het ongelooflijk moeilijk voor je zijn om je kleine broer
te missen. Die grappige lach die samen met jou het vrolijkste
onwettig maakt. Wat hebben we vaak gemist van die heerlijk
warme chocola met koekjes.
Wanneer je er klaar voor bent staet op klaar om opnieuw met je te
verbonden. We zijn er zeker van dat lach zo graag di je nieuwe broer
zou zien.
We sturen een massage knuffel van
de allerbeste groot broer ter wereld
oma en opa

Lieve Miranda en Geert
Lieve mama en papa van Emma
Proficiat met de geboorte van jullie sterrenkindje.
We herinneren ons nog hoe jullie met veel trots de komst van jullie kleine
koppertjes twaalf maanden geleden.
We stonden te popelen om haar te leren kennen.
Dina vertelde dat Emma zo hard op Anna ligt.
Netzelfde wipneuze dat de twee kleine zusjes voor altijd zal verbinden.
Kleine Emma zal altijd een speciaal plekje hebben in ons hart.
veel liefde tante lue en oma Jan
P.S. Zullen we Anna de komende weken naar de danses brengen?

HEEL CONCRETE TIPS - WOORDEN

Wat als er echt niets komt?

- Je mag best schrijven dat je geen woorden weet of dat er geen enkel tekstje kan troosten bij zo'n immens verdriet.
- Kies voor de omweg van het kleine troostcadeautje. (Blijf ook hier weg van clichés!)
- Gebruik gerust een quote of een tekstje van iemand anders. Maar daar zijn drie belangrijke voorwaarden:

-
- Maak duidelijk dat het niet van jou is, schrijf de naam van de dichter/auteur erbij.
 - Zoek bewust naar een passend tekstje. Doe moeite. Want ook hier dreig je al snel te vervallen in clichés. Gebruik alleen een tekstje als het jou echt raakt én als het past bij het verhaal.
 - Zo'n tekstje kan bijvoorbeeld aan de binnenkant van het kaartje, maar er moet eigenlijk altijd nog een persoonlijk woordje bij dat echt van jou is.

HEEL CONCRETE TIPS - WOORDEN

DANKJEWEL

VRAGEN? FEEDBACK?

